

Wprowadzanie elementów kształcenia w zakresie przedsiębiorczości na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne

Implementation of entrepreneurship education elements in the course of internal security

Łukasz Wojciechowski

dr, Wydział Administracji i Ekonomii, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

Streszczenie

Celem artykułu jest wielopłaszczyznowe przedstawienie wprowadzania elementów kształcenia w zakresie przedsiębiorczości na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne. Autor poddaje analizie możliwości implementacyjne narzędzi dostarczonych w ramach projektu „Professional Development of University Educators for Improving Students’ Entrepreneurial Skills” realizowanego przez Wyższą Szkołę Ekonomii i Innowacji w Lublinie wraz z partnerami zagranicznymi. Umiejdzynarodowienie badań pozwoliło na opracowanie scenariuszy zajęć, które stanowią narzędzie dydaktyczne dla nauczycieli akademickich wszystkich kierunków humanistycznych i społecznych. Artykuł zawiera także rozważania dotyczące zasadności i celowości wprowadzania elementów kształcenia w zakresie przedsiębiorczości na takich kierunkach studiów.

Summary

The aim of this article is to present a multidimensional implementation of elements of entrepreneurship education in the course of internal security. The author analyzes the possibility of implementing the tools provided by the project “Professional Development of University Educators for Improving Students’ Entrepreneurial Skills” carried out by the University of Economics and Innovation in Lublin, together with foreign partners. The internationalization of research led to the development of lesson plans, which act as teaching tools for university teachers of all humanities and social studies. This article also discusses the validity and usefulness of introducing elements of entrepreneurship education in such courses of study.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo wewnętrzne, edukacja dla bezpieczeństwa, przedsiębiorczość, Profedu

Keywords: internal security, education for safety, entrepreneurship, Profedu

1. Wprowadzenie

Nauczanie przedsiębiorczości w szkolnictwie wyższym na kierunkach humanistycznych i społecznych jest działaniem potrzebnym i istotnym z punktu widzenia kształtowania się rynku pracy¹. Wyposażenie studentów w kompetencje dotyczące zakładania, prowadzenia i rozwijania własnej firmy to czynnik sprzyjający rozwojowi przedsiębiorczości, a co za tym idzie stymulujący wzrost gospodarczy. Warto też podkreślić różnicę pomiędzy nauczaniem elementów przedsiębiorczości oraz promocją prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Różnica ta polega na tym, iż promocja ma na celu zachęcanie każdego studenta do otwarcia własnej firmy, natomiast edukacja w tym zakresie ma wskazywać cechy i kompetencje przyszłego przedsiębiorcy przy jednoczesnym wyeliminowaniu takich postaw u jednostek, które nie mają do tego predyspozycji.

Potrzebę rozszerzenia procesu dydaktycznego o elementy takiego kształcenia można zaobserwować szczególnie na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne, który z założenia ma kształcić przyszłych pracowników służb mundurowych i urzędników. Jednak jak wynika z przytoczonych w niniejszym artykule danych, wyposażenie absolwentów w kompetencje związane z prowadzeniem własnej działalności gospodarczej przyniesie dwa pozytywne efekty. Pierwszy z nich to wykorzystanie potencjału i wiedzy, jaką zdobywają studenci w wybranych modułach, która umożliwi m.in. prowadzenie działalności gospodarczej w koncesjonowanym obszarze ochrony osób i mienia². Drugi to zwiększenie elastyczności na rynku pracy, które może stać się potrzebną odpowiedzią na zmiany w jego koniunkturze i zmniejszenie zapotrzebowania na nowych pracowników urzędów oraz służb mundurowych.

Warunkiem skutecznego i merytorycznego wprowadzania elementów kształcenia w zakresie przedsiębiorczości na kierunkach humanistycznych i społecznych jest wyposażenie nauczycieli akademickich w odpowiednie kompetencje oraz materiały dydaktyczne. Szczegółowa analiza oferty edukacyjnej z zakre-

¹ Warto podkreślić, iż tytułowe „wprowadzanie” (a nie „wprowadzenie”) jest supozycją stanu, w którym elementy nauczania przedsiębiorczości już funkcjonują na danym kierunku (w domyśle „dalsze wprowadzanie”). W przypadku kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne w Wyższej Szkole Ekonomii i Innowacji elementy przedsiębiorczości są ujęte w uczelnianych celach kształcenia i realizowane w ramach niektórych przedmiotów. Jeśli jednak istnieją szkoły wyższe, w których na danym kierunku nie realizuje się żadnych elementów przedsiębiorczości, tytułowe „wprowadzanie” musi być w sposób naturalny zmienione na „wprowadzenie”.

² Zgodnie z ustawą z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (Tekst jednolity – Dz. U. z 2016 r. poz. 1432) ukończenie kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne potwierdzają specjalistyczne przygotowanie teoretyczne w zakresie znajomości przepisów prawa związanych z wykonywaniem ochrony osób i mienia. Por. Ł. Wojciechowski, *Prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia na tle zmian w przepisach prawnych*, [w:] *Sytuacja przedsiębiorcy na tle zmian w prawie publicznym i prywatnym w perspektywie europejskiej*, J. Mojak, A. Żywicka (red.), Lublin 2016, s. 351.

su przedsiębiorczości w sektorze szkolnictwa wyższego wybranych krajów oraz opracowanie modelu kształcenia w zakresie przedsiębiorczości wraz z opisem podstawowych elementów, jakie determinują skuteczną edukację w omawianym zakresie stały się punktem wyjścia przy realizacji projektu „Professional Development of University Educators for Improving Students’ Entrepreneurial Skills” (Profesjonalny Rozwój Nauczycieli Akademickich w Podnoszeniu Kompetencji Studentów w Zakresie Przedsiębiorczości), który realizuje Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji wraz z partnerami zagranicznymi.

2. O projekcie

Pomysłodawcy projektu postulowali konieczność podjęcia badań naukowych nad stanem, metodami i perspektywami edukacji akademickiej w zakresie nauczania przedsiębiorczości na kierunkach niezwiązanych bezpośrednio z ekonomią, finansami lub rachunkowością. Ich argumentacja stała się na tyle przekonująca, że projekt uzyskał dofinansowanie w ramach Erasmus+. Dofinansowanie pozwoliło na umiędzynarodowienie badań i podjęcie współpracy z partnerami zagranicznymi – Uniwersytetem Witolda Wielkiego w Kownie (Litwa), Izbą Handlową regionu Álava (Hiszpania) oraz Funduszem Szkoleniowym w Bilbao (Hiszpania)³.

W pierwszym etapie badań wzięli udział doświadczeni nauczyciele akademicy i pracownicy uczelni, którzy mają wiedzę i praktykę zarówno w zarządzaniu, jak i współpracy z różnorodnymi przedsiębiorstwami. Pierwszy etap projektu obejmował kwerendę stanu nauczania przedsiębiorczości w Polsce, Hiszpanii, Stanach Zjednoczonych, Kanadzie i na Litwie. Efektem końcowym stał się raport, który powstał z wykorzystaniem metod badawczych – komparatystycznej i analizy porównawczej⁴. Opracowanie stało się natomiast werystycznym materiałem źródłowym umożliwiającym stworzenie modelu kształcenia w zakresie przedsiębiorczości, zawierającego opis podstawowych elementów, jakie determinują skuteczną edukację w zakresie przedsiębiorczości. W modelu zostały też określone cechy i kompetencje jakie powinien posiadać nauczyciel akademicki, który prowadzi edukację w omawianym zakresie. Najważniejszym elementem modelu stało się określenie zakresu tematycznego – taksatywnego podziału na obszary badawcze (moduły), porządkujące zakres prac. Na tym etapie projektu do prac dołączyli kolejni eksperci, których zadaniem stało się opracowanie scenariuszy zajęć oraz materiałów dydaktycznych do poszczególnych modułów, na podstawie

³ <http://www.wsei.lublin.pl/centrum-projektow-i-wspolpracy-miedzynarodowej/projekty-miedzynarodowe/entrepreneurial-skills-profedu> [data dostępu: 20.08.2016].

⁴ *National Report on Entrepreneurship Education in EU-3, The USA and Canada*, Professional Development of University Educators for Improving Students’ Entrepreneurial Skills, No. 2014-1-PL01-KA203-003551.

sylabusów modułów zawartych w modelu kształcenia⁵. Sylabusy zawierały m.in. treści i efekty kształcenia, liczbę godzin i proponowaną literaturę. Określone też zostało procentowe zastosowanie metod dydaktycznych, np. 30% zajęć w danym module musiały stanowić dyskusje w grupach⁶.

Scenariusze zajęć bazowały na indywidualnych pomysłach autorów, z uwzględnieniem wytycznych przyjętych w modelu. Warto jednak podkreślić, iż produkt końcowy miał być możliwie jak najbardziej funkcjonalny z punktu widzenia nauczycieli akademickich, którzy w przyszłości będą realizować scenariusze. Z drugiej zaś strony musiały one charakteryzować się jak największym potencjałem implementacyjnym, który korelował ze zróżnicowanymi programami nauczania na różnych kierunkach, siatkami godzin oraz możliwościami budżetowymi. Autorzy projektu przyjęli bowiem założenie, iż nauczanie przedsiębiorczości może odbywać się w ramach osobnych zajęć, może być jednak dodawane do już realizowanych treści w ramach konkretnego przedmiotu lub kursu. Na szczególną uwagę zasługuje zmaterializowanie umiędzynarodowienia badań poprzez spotkanie warsztatowe wszystkich partnerów projektu, które miało miejsce w dniach 6-11 marca 2016 r. w Bilbao. Warsztaty pozwoliły na wstępną weryfikację przygotowanych materiałów, poprzez wzajemną wymianę opinii partnerów i analizę komparatystyczną opracowywanych treści. Było to tym bardziej istotne, że autorzy scenariuszy dobierali materiały w sposób subiektywny i często różnili się w odbiorze propozycji poszczególnych form pracy, bądź materiałów dydaktycznych, np. *case study*. Oprócz części warsztatowej eksperci wszystkich stron projektu przygotowali szkolenia związane z poszczególnymi modułami, co pozwoliło m.in. na zapoznanie się z nowoczesnymi i innowacyjnymi metodami dydaktycznymi.

Pozytywnym aspektem realizowanego projektu w kontekście wprowadzania elementów kształcenia w zakresie przedsiębiorczości na kierunkach humanistycznych i społecznych jest jego długoterminowy charakter. Projekt nie zakończył się na opracowaniu i akceptacji ostatecznych wersji scenariuszy, chociaż był to jego bardzo ważny etap. W tym samym roku akademickim, w którym był realizowany odbyły się dwie konferencje naukowe, na których eksperci projektu przedstawili nauczycielom akademickim możliwości implementacyjne scenariuszy na różnych kierunkach studiów. Podczas konferencji odbyły się też dyskusje panelowe dotyczące omawianej problematyki, w których udział oprócz studentów i wykładowców wzięli także przedstawiciele przedsiębiorców. Konkluzje w nich wypracowane zostaną zmaterializowane w postaci artykułów naukowych w publikacjach pokonferencyjnych.

⁵ *Model of entrepreneurship Education, Professional Development of University Educators for Improving Students' Entrepreneurial Skills*, No. 2014-1-PL01-KA203-003551.

⁶ Tamże.

3. Profil absolwenta kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne a rynek pracy

Kierunek bezpieczeństwo wewnętrzne charakteryzuje się dużą ilością modułów i przedmiotów w obszarze szeroko pojętej edukacji dla bezpieczeństwa⁷. Na kierunku kształcą się przede wszystkim przyszli lub obecni pracownicy służby celnej, administracji samorządowej, zespołów reagowania kryzysowego, jednostek organizacyjnych podmiotów gospodarczych zajmujących się ochroną informacji, jednostek samorządu terytorialnego straży granicznej, więziennictwa, policji, straży miejskiej, firm z branży ochrony osób i mienia oraz organizacji i firm zajmujących się bezpieczeństwem obywateli. Praca w instytucjach państwowych i samorządowych jest uznawana za jedną z najbardziej stabilnych form zatrudnienia, jednak wynagrodzenia na poszczególnych stanowiskach nie zawsze spełniają oczekiwania pracowników. W przypadku niektórych studentów studiów stacjonarnych, którzy chcą wejść na rynek pracy po skończeniu studiów problematyczna staje się kwestia zatrudnienia przez administrację rządową lub samorząd. Istnieje wysokie prawdopodobieństwo zmniejszania liczby etatów w omawianych instytucjach z uwagi na wiele czynników, m.in. postępującą informatyzację urzędów i budowę e-administracji, jak również przewidywaną konieczność reformy samorządowej w perspektywie kolejnej dekady. Konieczność ta może wynikać z zakończenia kolejnego okresu wydatkowania funduszy Unii Europejskiej i niedostosowania aktualnego kształtu samorządu terytorialnego do realiów gospodarczo-społecznych, stąd prognozowana korekta lub całkowita zmiana rozwiązań przyjętych podczas reformy administracyjnej w 1999 roku⁸.

Przedstawione czynniki są istotnym argumentem do wprowadzania elementów kształcenia w zakresie przedsiębiorczości na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne. Studenci, którzy posiadają kompetencje do prowadzenia własnej działalności gospodarczej dostaną w ten sposób narzędzia do dywersyfikacji swojej sytuacji na rynku pracy. Warto jednak rozpatrywać omawianą kwestię także z punktu widzenia sytuacji w szkolnictwie wyższym, mając na uwadze problematykę niżu demograficznego oraz zmniejszającą się liczbę studentów. W roku akademickim 1990/1991 w Polsce studiowało 403 800 osób i przez kolejne lata liczba studentów systematycznie rosła. W roku 2005 wskaźnik osób zdobywających wyższe wykształcenie wyniósł 1 953 800 i od tamtej pory systematycznie spada. Prognozy w tym zakresie wskazują jednoznacznie na dalszy spadek co najmniej do 2020 roku, biorąc pod uwagę m.in. zestawienie liczby Polaków w wieku 19–24 w roku

⁷ A. Pieczywok, *Problematyka edukacji dla bezpieczeństwa w środowisku szkolnym*, „Zeszyty Naukowe WSEI seria Administracja” nr 5 (1/2015), Lublin 2016, s. 103.

⁸ J. Regulska, *Governance or Self-governance in Poland? Benefits and Threats 20 Years Later*, „International Journal of Politics, Culture & Society”, vol. 22, no. 4, pp. 537–542.

2010 (3 370 000) oraz prognozowaną liczbę w roku 2020 (2 320 000)⁹. Wzgląd na inne czynniki, takie jak emigracja zarobkowa oraz zainteresowanie szkolnictwem zawodowym, prowadzi do konkluzji, iż utrzymanie współczynnika skolaryzacji brutto na poziomie ponad 50% będzie możliwe tylko w sytuacji, jeśli nie nastąpi znaczący spadek zainteresowania studiami niestacjonarnymi u studentów powyżej 24-go roku życia. Ponadto zmienna niezależna, którą trudno jest przewidzieć i wliczać do prognoz to liczba studentów zagranicznych w Polsce. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba ta systematycznie rośnie – od 10 000 w roku 2005 do 57 000 w roku 2015¹⁰. Utrzymanie takiego trendu zależy jednak od wielu czynników, m.in. działań promocyjnych na szczeblu rządowym ze szczególnym uwzględnieniem rynku azjatyckiego oraz sytuacji ekonomiczno-społecznej na Ukrainie.

Szkoły wyższe będą więc musiały konkurować ze sobą oferując produkty jak najbardziej atrakcyjne dla studentów, którzy jednocześnie będą mogli zwiększać swoje wymagania. Przygotowanie do pracy w zawodach, które są konsekwencją ukończenia studiów wyższych na kierunkach humanistycznych i społecznych, przy jednoczesnym przygotowaniu absolwentów do prowadzenia działalności gospodarczej w omawianych obszarach może być naturalną odpowiedzią na nowe wymagania. Student kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne może bowiem szukać pracy jako specjalista ds. bezpieczeństwa informacji, urzędnik zajmujący się zarządzaniem kryzysowym lub wykwalifikowany pracownik firmy ochroniarskiej, ale może też prowadzić firmę zajmującą się tymi obszarami, co w razie powodzenia na rynku przełoży się na wyższe wynagrodzenie przy jednoczesnym zachowaniu relatywnie bezpiecznej (stabilnej) pozycji na rynku pracy¹¹. Warto też podkreślić, że jeśli uczelnie wyższe nie zaoferują studentom odpowiednich narzędzi do właściwego funkcjonowania na rynku pracy, to niemożliwe będzie utrzymanie współczynnika skolaryzacji brutto na poziomie ponad 50%, ponieważ osoby powyżej wieku nominalnego (19-24 lata) bez wyższego wykształcenia nie będą chciały inwestować w studia niestacjonarne (płatne zarówno na uczelniach publicznych, jak i niepublicznych), co zmniejszy liczbę studentów.

4. Analiza modułu „Szczególne aspekty bezpieczeństwa”

Moduł „Szczególne aspekty bezpieczeństwa” funkcjonuje w ramach kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne w Wyższej Szkole Ekonomii i Innowacji w Lublinie.

⁹ Raport Instytutu Sokratesa na temat wpływu zmian demograficznych na szkolnictwo wyższe do 2020 roku, Warszawa 2011. http://instytutokratesa.pl/pliki/Demograficzne_Tsunami_Institut_Sokratesa.pdf [data dostępu: 29.07.2016].

¹⁰ <http://stat.gov.pl/> [data dostępu: 16.07.2016].

¹¹ Por. R. Zięba, *O tożsamości nauk o bezpieczeństwie*, Zeszyty Naukowe AON nr 1(86), Warszawa 2012, s. 8.

Jest realizowany na III roku studiów licencjackich stacjonarnych i niestacjonarnych, w drugim semestrze III roku (VI semestrze studiów). Obejmuje następujące przedmioty (kursy):

- Formy przestępczości w cyberprzestrzeni;
- Audyt bezpieczeństwa informacji;
- Podstawy systemu bezpieczeństwa finansowego;
- Wybrane instytucje bezpieczeństwa finansowego;
- Ochrona interesów finansowych Skarbu Państwa w praktyce;
- Ochrona informacji finansowych¹².

Selekcja kursów została przeprowadzana w taki sposób, aby dostarczyć studentom niezbędną w zakresie bezpieczeństwa informacji i bezpieczeństwa finansowego w wymiarze indywidualnym i odnoszącym się do instytucji państwowych. Warto zwrócić uwagę, że z uwagi na priorytetowy charakter poruszanych w ramach modułu zagadnień jest on realizowany przez wszystkich studentów III roku, niezależnie od tego jaką specjalizację wybrali. Wprowadzanie elementów kształcenia w zakresie przedsiębiorczości w module jest naturalną konsekwencją realizowania przewidzianych dla kierunku efektów kształcenia:

- Wiedza K_W16 – (Student) zna publicznoprawne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości oraz podstawowe reguły i zasady funkcjonowania różnych form indywidualnej przedsiębiorczości w obrocie prawnym (...);
- Umiejętności K_U03 – (Student) potrafi wykorzystać pozyskane dane dotyczące bezpieczeństwa wewnętrznego w działalności zawodowej (...);
- Kompetencje społeczne K_K03 – (Student) dokonuje samooceny własnych kompetencji, doskonali umiejętności, wyznacza kierunki własnego rozwoju zawodowego¹³.

Warto skonstatować fakt, iż rozkład kursów również sprzyja włączaniu do nich elementów kształcenia w zakresie przedsiębiorczości. Podczas realizacji zajęć z podstaw systemu bezpieczeństwa finansowego oraz wybranych instytucji bezpieczeństwa finansowego student uzyskuje niezbędną wiedzę dotyczącą możliwości finansowania swoich przedsięwzięć biznesowych, jak również podstawowych zagrożeń z tym związanych. Szerokie walory implementacyjne mają w tym przypadku scenariusze z obszaru „Zarządzanie organizacją”¹⁴. Przykładem scenariusza o szczególnych walorach w tym zakresie jest „Finansowe aspekty modelu kanwy –

¹² Przedmiot „Ochrona interesów finansowych Skarbu Państwa w praktyce” to zajęcia z praktykiem. Przedmiot „Ochrona informacji finansowych” to zajęcia w formie e-learning’u.

¹³ <http://www.wsei.lublin.pl/upload/file/1%20st.%20Bezpiecze%C5%84stwo%20Wewn%C4%99trzne%20-%20profil%20praktyczny.pdf> [data dostępu: 15.06.2016].

¹⁴ Por. *Management of organisation – course scenarios*, Professional Development of University Educators for Improving Students’ Entrepreneurial Skills, No. 2014-1-PL01-KA203-003551.

struktura kosztów i źródła przychodów”¹⁵. Realizacja przedmiotów „Formy przedsiębiorczości w cyberprzestrzeni” oraz „Audyt bezpieczeństwa informacji” przynosi natomiast potencjał dydaktyczny w zakresie ochrony danych osobowych i wiedzy dotyczącej podstawowych zagrożeń przy prowadzeniu działalności gospodarczej opartej (w większym lub mniejszym stopniu) na narzędziach związanych z siecią publiczną (Internet). W tym przypadku zastosowanie mogą znaleźć scenariusze z obszaru „Wizja organizacji oparta na modelu biznesowym”, m.in. „Zarządzanie innowacyjne i zarządzanie projektami”¹⁶.

Poważnym mankamentem w realizacji omawianych założeń może być kształcenie studentów niestacjonarnych, którzy mają stabilne zatrudnienie i silną pozycję zawodową w służbach mundurowych i urzędach. Istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że nie będą oni zainteresowani zdobywaniem wiedzy w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, z powodu wykluczenia takich planów na swojej drodze zawodowej. Takie myślenie jest krótkowzroczne, ponieważ wiedza dotycząca omawianych aspektów jest potrzebna nie tylko przedsiębiorcom, ale również urzędnikom lub pracownikom służb mundurowych. Ważna jest więc rola nauczyciela akademickiego realizującego wymienione cele kształcenia, aby prezentując poszczególne instrumenty z zakresu przedsiębiorczości potrafił też uzasadnić potrzebę kształcenia w tym zakresie. Zadanie to umożliwiają m.in. elastyczny kształt scenariuszy, umożliwiający ich dopasowanie w zależności od czynników takich jak liczba godzin i zakres tematyczny kursu, zgodność z celami kształcenia oraz szeroki i różnorodny potencjał implementacyjny.

Szczególnego podkreślenia wymaga też fakt, iż analiza modułu „Szczególne aspekty bezpieczeństwa” przeprowadzona na potrzeby niniejszego artykułu nie ma na celu podkreślenia jego unikatowego charakteru w kontekście możliwości implementacyjnych scenariuszy opracowanych w ramach opisanego projektu. Podobne możliwości daje każdy moduł, a ewentualne bariery implementacyjne w każdym przypadku umożliwiają włączenia elementów kształcenia w zakresie przedsiębiorczości.

5. Podsumowanie

Przedstawione argumenty prowadzą do jednoznacznej konkluzji, iż wprowadzanie elementów kształcenia w zakresie przedsiębiorczości na kierunku bezpie-

¹⁵ W. Jackson, D. Scott, N. Schwagler, *Using the Business Model Canvas as a Methods Approach to Teaching Entrepreneurial Finance*, 'Journal of Entrepreneurship Education' [serial online]. June 2015;18(2):99-112. Available from: Business Source Complete, Ipswich, MA. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=111483020&lang=pl&site=ehost-live> [data dostępu: 21.01.2016].

¹⁶ Por. *Projection of organization based on business model – course scenarios*, Professional Development of University Educators for Improving Students' Entrepreneurial Skills, No. 2014-1-PL01-KA203-003551.

czeństwo wewnętrzne jest potrzebne i przynosi korzyści obydwu stronom procesu dydaktycznego. Studenci zdobywają dzięki temu odpowiednie narzędzia do elastycznego funkcjonowania na rynku pracy oraz dywersyfikacji swojej sytuacji w oparciu o hierarchię własnych potrzeb. Uczelnie wyższe rozszerzają natomiast swoją ofertę edukacyjną i stają się bardziej konkurencyjne biorąc pod uwagę zmniejszającą się liczbę studentów i prognozy w tym zakresie na najbliższe lata.

Rzetelne podsumowanie wymaga również skonstatowania faktu, iż elementy kształcenia w zakresie przedsiębiorczości funkcjonują już na wielu kierunkach humanistycznych i społecznych. Warto jednak systematycznie rozwijać kompetencje nauczycieli akademickich w tym zakresie, w co wpisuje się przedstawiony w niniejszym artykule projekt „Professional Development of University Educators for Improving Students’ Entrepreneurial Skills”. Rozumowanie *per analogium* prowadzi do konkluzji, iż zwiększenie kompetencji wykładowców poprawi jakość kształcenia w zakresie przedsiębiorczości, a to z kolei przyczyni się do zwiększenia szans studentów na zajmowanie korzystnej pozycji na rynku pracy. Wpisuje się to w strategię promocyjną coraz większej ilości szkół wyższych, które badają losy swoich absolwentów i podają dane w tym zakresie jako swój atut.

Bibliografia

Akty prawne

Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. – o ochronie osób i mienia (Tekst jednolity – Dz. U. z 2016 r. poz. 1432)

Materiały źródłowe

Management of organisation – course scenarios, Professional Development of University Educators for Improving Students’ Entrepreneurial Skills, No. 2014-1-PL01-KA203-003551.

Model of entrepreneurship Education, Professional Development of University Educators for Improving Students’ Entrepreneurial Skills, No. 2014-1-PL01-KA203-003551.

National Report on Entrepreneurship Education in EU-3, The USA and Canada, Professional Development of University Educators for Improving Students’ Entrepreneurial Skills, No. 2014-1-PL01-KA203-003551.

Projection of organization based on business model – course scenarios, Professional Development of University Educators for Improving Students’ Entrepreneurial Skills, No. 2014-1-PL01-KA203-003551.

Literatura

- Pieczywok A., *Problematyka edukacji dla bezpieczeństwa w środowisku szkolnym*, „Zeszyty Naukowe WSEI seria Administracja” nr 5 (1/2015), Lublin 2016.
- Regulska J., *Governance or Self-governance in Poland? Benefits and Threats 20 Years Later*, „International Journal of Politics, Culture & Society”, vol. 22, no. 4.
- Wojciechowski Ł., *Prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia na tle zmian w przepisach prawnych*, [w:] *Sytuacja przedsiębiorcy na tle zmian w prawie publicznym i prywatnym w perspektywie europejskiej*, J. Mojak, A. Żywicka (red.), Lublin 2016.
- Zięba R., *O tożsamości nauk o bezpieczeństwie*, Zeszyty Naukowe AON nr 1(86), Warszawa 2012.

Źródła internetowe

- <http://stat.gov.pl/> [data dostępu: 16.07.2016].
- <http://www.wsei.lublin.pl/centrum-projektow-i-wspolpracy-miedzynarodowej/projekty-miedzynarodowe/entrepreneurial-skills-profedu> [data dostępu: 20.08.2016].
- <http://www.wsei.lublin.pl/upload/file/I%20st.%20Bezpiecze%C5%84stwo%20Wewn%C4%99trne%20-%20profil%20praktyczny.pdf> [data dostępu: 15.06.2016].
- Jackson W., Scott D., Schwagler N., Using the Business Model Canvas as a Methods Approach to Teaching Entrepreneurial Finance, ‘Journal of Entrepreneurship Education’ [serial online]. June 2015;18(2):99-112. Available from: Business Source Complete, Ipswich, MA.
- <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=111483020&lang=pl&site=ehost-live> [data dostępu: 21.01.2016].
- Raport Instytutu Sokratesa na temat wpływu zmian demograficznych na szkolnictwo wyższe do 2020 roku, Warszawa 2011. http://instytut sokratesa.pl/pliki/Demograficzne_Tsunami_Institut_Sokratesa.pdf [data dostępu: 29.07.2016].